

Reflexions al voltant de la reforma legal de l'avortament a Espanya de 2023

Vicente Bellver Capella¹

El 2023 van tenir lloc dos esdeveniments jurídics de gran rellevància en la regulació de l'avortament a Espanya. D'una banda, es va aprovar una llei que reformava aspectes de la Llei de l'avortament de 2010, i de la reforma que es va adoptar el 2015. De l'altra, el Tribunal Constitucional va resoldre finalment el recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei de 2010. Tant la nova Llei com la sentència del Tribunal Constitucional sostenen l'existència del dret de la dona a l'avortament, en línia amb el que promouen tant la Unió Europea com algunes agències de les Nacions Unides.

En aquest treball s'assenyala que ni la Constitució espanyola ni les normes internacionals sobre drets humans afirmen l'existència del dret a l'avortament. Més aviat posen de manifest l'existència d'un conflicte entre dos béns —la llibertat de la dona i la vida humana prenatal—, que s'haurà de resoldre cercant sempre la major protecció de tots dos béns i mai anul·lant-ne completament un. Per això, entenc que tant la Llei de 2023 com la sentència del Tribunal Constitucional suposen un retrocés històric en la salvaguarda de tots dos béns, i que ho fan sobre una interpretació errònia de la Constitució.

1. Introducció: l'avortament, un problema social

A Espanya es produeixen cada any uns 100.000 avortaments voluntaris. Al món, encara que les xifres varien segons les fonts, es mouen al voltant dels 70 milions. És difícil pensar que l'avortament sigui innocu per a la dona i que el fetus avortat no tingui cap valor. Per això, l'avortament ha de ser vist com un important problema social i qualsevol govern responsable ha de posar els mitjans adequats per reduir aquest drama. De fet, la mateixa Conferència de Població del Caire de 1994, que va proclamar oficialment els drets sexuals i reproductius, va afirmar que l'avortament no podia considerar-se mai com un mètode anticonceptiu i que calia adoptar mesures que tendissin a reduir el nombre d'avortaments. Em permeto transcriure un extens paràgraf del Programa d'Acció que es va aprovar en aquella conferència, que fixa alguns principis orientadors de les polítiques relacionades amb l'avortament:

8.25 En cap cas no s'ha de promoure l'avortament com a mètode de planificació de la família. S'insta tots els governs i les organitzacions intergovernamentals i no governamentals pertinents a incrementar el

compromís amb la salut de la dona, a ocupar-se dels efectes que tenen en la salut els avortaments realitzats en condicions no adequades com un important problema de salut pública i a reduir el recurs a l'avortament mitjançant la prestació de serveis de planificació de la família més amplis i millors. Les dones que tenen embarassos no desitjats han de tenir fàcil accés a informació fidedigna i a assessorament comprensiu. Cal assignar sempre màxima prioritat a la prevenció dels embarassos no desitjats i s'hauria de fer tot el possible per eliminar la necessitat de l'avortament. Qualsevol mesura o canvi relacionat amb l'avortament que s'introdueixi en el sistema de salut es pot determinar solament en l'àmbit nacional o local de conformitat amb el procés legislatiu nacional. En els casos en què l'avortament no sigui contrari a la llei, els avortaments han de realitzar-se en condicions adequades. En tots els casos, les dones haurien de tenir accés a serveis de qualitat per tractar les complicacions derivades d'avortaments. Caldria oferir-los amb rapidesa serveis de planificació de la família, educació i assessorament postavortament que ajudin també a evitar la repetició dels avortaments.

En aquest paràgraf s'hi destaca que els Estats són els que tenen competències per fixar els supòsits en què l'avortament no seria contrari a la llei. També estableix dos principis d'acció: d'una banda, que l'avortament és un mal que requereix prioritat en la prevenció i, de l'altra, que l'avortament legal que es dugui a terme no pot fer-se en condicions de risc per a la dona.

Unes bones polítiques educatives i de protecció de la maternitat evitarien que l'avortament es converteixi en un mètode de planificació familiar.

Tots dos principis solen suscitar un ampli consens social, malgrat les tensions que planteja la integració entre tots dos. Els uns sostenen que la prevenció d'avortaments ha d'incloure una important protecció

jurídica de la vida del concebut. Els altres, en canvi, insisteixen que la dona ha de tenir accés en qualsevol cas a un avortament segur.

Més enllà dels punts de confrontació esmentats, cal reconèixer dos tipus de polítiques que podrien ser majoritàriament acceptades a l'hora d'evitar que l'avortament es converteixi en un mètode de planificació familiar:

1. Polítiques educatives. Un mitjà excel·lent per evitar que les relacions sexuals acabin en embarassos involuntaris consisteix a promoure una educació afectivosexual que no es basi només a informar sobre els aspectes biològics de la sexualitat i la reproducció, així com sobre els mètodes per evitar embarassos no desitjats i malalties de transmissió sexual. Aquesta educació hauria d'incloure, entre els seus objectius, la preparació de les persones per assumir responsablement la cura dels fills que decideixin tenir. Aquest exercici de responsabilitat no comença amb el naixement, sinó amb la

gestació de la nova vida humana, i no solament afecta la dona embarassada, sinó també l'home que participa en la procreació. Per això, l'educació aquí hauria d'incidir en els aspectes següents: que l'ésser humà, abans de néixer, no és un “què” sinó un “qui”; que la seva radical fragilitat i total dependència de la mare mentre és al seu ventre no en justifica el desemparament per part del Dret; que el pare ha d'assumir la seva responsabilitat en la procreació, ja que no és només un semental que fecunda la femella, sinó el corresponsable, junt amb la mare, d'atendre l'interès preferent del nou ésser humà, i que la societat ha de reconèixer i ajudar les dones embarassades a portar a terme la gestació, perquè elles proveeixen d'un bé social primari —l'existència de noves vides humanes al món— sense el qual no poden donar-se els altres béns socials.

La Declaració universal de drets humans afirma que “els pares tindran dret preferent a escollir el tipus d'educació que caldrà donar als seus fills” (art. 26.3) i el Pacte internacional sobre drets civils i polítics ho reitera i concreta, quan diu que “4. Els Estats [...] es comprometen a respectar la llibertat dels pares [...] per garantir que els fills rebin l'educació religiosa i moral que estigui d'acord amb les seves pròpies conviccions” (art. 18.4). Com que la vida afectivosexual és una matèria tan relacionada amb les conviccions religioses i morals de les persones, és obvi que els pares hauran de ser els primers educadors en aquest camp i els Estats hi hauran d'adoptar una posició subsidiària. En aquest sentit, les Orientacions tècniques internacionals sobre educació en sexualitat, aprovades per la UNESCO el 2018, que serveixen per inspirar les polítiques educatives de molts països arreu del món, resulten incoherents amb la Declaració universal i el Pacte internacional, ja que priven els pares de la responsabilitat primordial d'educar els fills en aquests camps tan crucials per a la persona.

2. Polítiques de protecció de la maternitat. Si, com acabo de donar per descomptat, acceptem que la maternitat és un bé social primari, és lògic que la societat contribueixi a facilitar-la. Moltes dones avorten avui en dia perquè, després de quedar embarassades, no disposen d'una xarxa social que els permeti exercir en condicions el seu dret a ser mares: moltes

Es pot sostenir que el valor de la vida humana abans de néixer depengui exclusivament de la voluntat de qui l'està gestant?

vegades ha desaparegut l'home amb qui va concebre, o li manca el suport familiar, o no existeixen les ajudes socials necessàries, o hi ha una falta

de suport des de l'entorn laboral. A Espanya, fins ara, cap govern no ha fet prou per evitar que la maternitat sigui un exercici heroic per a moltes dones. És una assignatura pendent de la nostra democràcia. Com veurem més endavant, la darrera llei reguladora de l'avortament ha estat una altra oportunitat perduda. Urgeix assolir un pacte polític que protegeixi la maternitat i la vida de l'ésser humà no nascut.

2. La confrontació entre dos béns: la llibertat de la dona i la vida del fetus

Actualment es reconeix amb caràcter general, almenys en països com Espanya, que les dones tenen dret a una llibertat i igualtat reals i efectives en la mateixa mesura que els homes. Encara que hi ha molta feina per fer, s'ha progressat en els darrers decennis tant en l'àmbit jurídic com social i cultural. Gairebé ningú no s'atreveix a discutir, almenys en públic, que les dones hagin de tenir menys drets que els homes o que no calgui combatre la desigualtat de gènere històrica i estructural que encara afeixuga la nostra vida social. Es tracta probablement del major èxit històric dels temps recents.

Per contra, durant aquest mateix període, s'ha anat infiltrant en la societat la idea que el valor de la vida humana abans del naixement depèn en bona manera de la voluntat de la mare. Si la dona accepta la seva maternitat, aleshores el Dret ha de protegir la vida del nadó que està gestant. Si, al contrari, la mare no accepta la seva maternitat, aleshores la vida humana prenatal resta desproveïda de valor i pot ser objecte d'un avortament provocat.

Es pot sostenir que el valor de la vida humana abans de néixer depengui exclusivament de la voluntat de qui l'està gestant? Sona arbitrari, perquè a la pregunta "quan vaig començar a existir?" és difícil no respondre: "quan vaig ser concebut al ventre de la meua mare". Aquí va començar la història de cadascú de nosaltres. Els avenços en el coneixement del procés de fecundació i desenvolupament embrionari no han fet sinó confirmar que, des del moment de la fusió dels gàmetes, va començar l'existència de cadascú de nosaltres. Amb la fecundació de l'òvul per l'espermatozoide sorgeix un nou

ésser humà amb un codi genètic completament original que es desenvolupa ininterrompudament i per si mateix, sense que emergeixi en cap moment posterior d'aquest desenvolupament una entitat qualitativament diferent i superior del que ja és. És cert que, al llarg de la gestació, aquest nou ésser sofrirà uns canvis extraordinaris: l'aparició dels seus òrgans fins a adquirir la forma de l'humà adult; l'adquisició de la capacitat per sentir dolor; la possibilitat de sobreviure fora de l'úter (a partir de la setmana 23 en aquests moments), etc. Tots aquests canvis ens parlen de com va sent l'ésser humà a cada moment de la seva vida, però no ens diuen res de nou sobre el que és en tot moment: un ésser humà. Intentar vincular el valor de l'ésser humà a l'aparició d'unes qualitats no només resulta arbitrari, sinó que ens remunta als temps en què la vida dels éssers humans valia més o menys en funció que tinguessin o no determinades qualitats.

Amb la fecundació de l'òvul sorgeix un nou ésser humà, amb un codi genètic completament original, que manté la seva entitat al llarg de tota la vida.

3. La reforma de la regulació de l'avortament a Espanya de 2023

El 2023 Espanya va aprovar la Llei Orgànica 1/2023, de 28 de febrer, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2010, de 3 de març, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs. La norma presenta un bon nombre de novetats relacionades amb els drets de la dona. Les més destacades, i que han suscitat més interès en l'opinió pública, tenen a veure amb les baixes per menstruacions incapacitants per al treball, la maternitat subrogada, els principis que han de regir els serveis obstètrics i ginecològics i, no cal dir-ho, l'avortament. Al meu parer, mentre que les dues primeres constitueixen un avenç sense pal·liatius en el reconeixement dels drets de la dona, i la tercera presenta aspectes tant positius com dubtosos, les novetats relacionades amb l'avortament aprofundeixen no només en la desprotecció de la vida humana antenatal, sinó també, com assenyalaré més endavant, en la llibertat de la dona.

En primer lloc, la nova llei disposa que les dones que tinguin menstruacions incapacitants per treballar puguin demanar la baixa durant aquells dies. És una mesura encertada que calia haver adoptat fa temps. S'ha dit que aquestes baixes poden tornar-se contra la dona, perquè reforçarà el perjudici que contractar dones comporta un plus de problemes per a l'ocupador. Però aquest efecte col·lateral indesitjat s'haurà d'afrontar amb polítiques efectives de lluita contra la desigualtat i els prejudicis, i no evitant prestacions socials que són d'estricta justícia.

En segon lloc, declara la nul·litat dels contractes de gestació per substitució i prohibeix la publicitat de les agències d'intermediació que es dediquen a aquestes activitats. Aquestes mesures no només són coherents amb el que ja

disposa la llei vigent de reproducció humana assistida, que ja estableix que la filiació ve determinada pel naixement, sinó que contribueixen a evitar unes pràctiques que impliquen un risc enorme per a la dignitat de la dona que es presta a gestar per als altres i per a l'interès superior del bebè obtingut mitjançant aquesta pràctica.

En tercer lloc, la llei incorpora un nou títol III a la Llei de 2010, integrat per tres capítols, tots dedicats a la “protecció i garantia dels drets sexuals i reproductius”. El nou art. 27 recull els que anomena “principis que han d'informar la dona de l'assistència obstètrica i ginecològica”. Són els següents:

“Els serveis públics destinaran esforços especials a:

- a) Requerir de manera preceptiva el consentiment lliure, previ i informat de les dones en tots els tractaments invasius durant l'atenció del part, tot respectant l'autonomia de la dona i la seva capacitat per prendre decisions informades sobre la seva salut reproductiva, en els termes establerts en l'article 8 de la Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica.
- b) Disminuir l'intervencionisme, per evitar pràctiques innecessàries i inadequades que no estiguin avalades per l'evidència científica i reforçar les pràctiques relatives al part respectat i al consentiment informat de la pacient. S'hi inclouen, amb aquest objectiu, totes les mesures necessàries per incrementar el nombre de personal especialitzat.
- c) Proporcionar un tracte respectuós, i una informació clara i suficient, la qual cosa inclou el respecte a la decisió sobre la manera d'alimentar que hagin elegit les mares per als seus nadons.
- d) Garantir la no-separació innecessària dels nadons de les seves mares, i altres persones amb vincle directe amb elles” (art. 27).

D'una banda, és positiu que se subratllin les bones pràctiques perinatals que contribueixen a garantir els drets tant de la mare com del nadó. Però, d'altra banda, susciten uns quants dubtes. Té cap sentit detallar en una llei orgànica el que no són sinó bones pràctiques sanitàries? No és una mena d'intromissió en el que és el bon fer professional? No projecta, així, la llei una ombra de sospita sobre l'assistència que presten habitualment els professionals sanitaris? Aporta cap novetat el nou art. 27.a sobre el que ja ha consagrat la llei d'autonomia del pacient de 2001?

Finalment, la reforma de 2023 introdueix quatre canvis importants en la regulació sobre l'avortament que, al meu parer, són profundament desafortunats. Vegem-los:

1. Torna a modificar el règim de l'avortament per a les noies de 16 i 17 anys. El 2010, la Llei de l'avortament va establir que les noies d'aquesta edat poguessin avortar sense el consentiment dels pares o representants legals. El 2015 el govern del Partit Popular va impulsar una reforma de la Llei de 2010 perquè els pares de les noies de 16 i 17 anys que avortessin consentissin aquesta intervenció. En cas que es produís una discrepància entre la voluntat de la noia i dels pares, seria el jutge qui decidiria. Després de la reforma de 2023 es torna al règim de 2010 i les noies podran avortar sense el consentiment, ni el coneixement, dels pares: "Les dones podran interrompre voluntàriament l'embaràs a partir dels 16 anys, sense necessitat del consentiment dels seus representants legals" (art. 13bis.1). S'addueix que als 16 anys ja són grans per prendre decisions i que cal evitar el risc que els pares els obliguin a gestar contra la seva voluntat. És cert que això podria passar. Però no és probable i, en tot cas, els jutges hi són per evitar que es produeixi. Al contrari, amb la nova llei, no serà estrany que noies de 16 i 17 anys decideixin avortar sense dir-ho als pares, no per por que els ho impedeixin, sinó perquè, a aquestes edats, no sempre és fàcil ni fluida la comunicació amb ells, i encara menys en una matèria tan íntima com aquesta. La conseqüència d'aquesta manca de coneixement per part dels pares serà que moltes noies es trobin passant pel difícil tràngol d'un embaràs no desitjat i un avortament sense comptar amb el suport dels qui, en la majoria de casos, viuen amb elles i podrien resultar-los de gran ajuda per afrontar aquesta dificultat.

La llei no sols es permet l'avortament, sinó que es facilita eliminant un temps de reflexió i no informant de possibles ajudes per a anar endavant amb l'embaràs.

2. Se suprimeix tant l'obligació de l'Administració sanitària d'informar la dona embarassada que vol avortar sobre els drets, prestacions i ajudes públiques de suport a la maternitat com el termini de tres dies de reflexió des que rebi aquesta informació fins que se li practiqui l'avortament. Ara la norma disposa que aquesta informació només es facilitarà a la dona si ho demana expressament.

El sentit de l'obligatorietat d'aquesta informació, i del consegüent temps de reflexió, era oferir una alternativa realista a l'avortament per a les dones que veuen inassumible la continuació de la gestació per les circumstàncies que travessen, però que no descartarien tirar-la endavant si disposessin de suport. Suprimir aquesta mesura no facilita a la dona la llibertat per decidir si avorta o continua amb l'embaràs. Al contrari, suprimir aquesta obligació d'informar per part de l'Administració sanitària condueix a una triple

desprotecció de la llibertat de la dona: primera, se li priva una informació d'interès perquè pugui prevenir situacions anàlogues en el futur i disposar de suports després de l'avortament, en cas que els necessiti; segona, se li amaga, llevat que ella prengui la iniciativa, la informació necessària perquè pugui considerar, com a alternativa a l'avortament, tirar endavant la maternitat amb els suports necessaris, i, tercera, es perd una ocasió de conèixer si la dona que recorre a l'avortament ho fa amb plena llibertat o pressionada per la parella o el seu entorn més pròxim.

Això de banda, en suprimir-se amb caràcter general aquest deure d'informar, desapareix la protecció mínima que l'ordenament constitucional ha de procurar en tot cas al concebut com a bé jurídic protegit que és. És cert que la Sentència del Tribunal Constitucional (STC) 44/2023 que resol el recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei de l'avortament de 2010 no manté aquest criteri. Mentre que l'STC 53/1985, que va resoldre el recurs d'inconstitucionalitat davant de la primera Llei de l'avortament a Espanya, sostenia que el concebut no podia ser completament privat de protecció jurídica en cap moment del seu desenvolupament, la nova sentència de 2023 afirma: "D'acord amb el que s'ha exposat, el respecte al dret fonamental de la dona a la integritat física i moral (art. 15 CE), en connexió amb la seva dignitat i el lliure desenvolupament de la seva personalitat (art. 10.1), exigeixen del legislador el reconeixement d'un àmbit de llibertat en què la dona pugui adoptar raonablement, de manera autònoma i sense coerció de cap mena, la decisió que consideri més adequada pel que fa a la continuació o no de la gestació." Es desentén, doncs, del precedent de 1985 i no veu cap problema en el fet que la vida humana quedi completament desprotegida en les primeres etapes de la seva existència.

3. Per evitar que l'objecció de consciència a l'avortament dels professionals sanitaris dificulti la realització dels avortaments en instal·lacions de la sanitat pública (i que, en conseqüència, hagin de dur-se a terme en centres concertats o contractats a aquest efecte), la reforma de 2023 preveu la creació de registres d'objectors de consciència a l'avortament. Convé recordar que Navarra ja va crear un registre d'objectors a l'avortament el 2010 que va ser objecte de recurs d'inconstitucionalitat. El Tribunal Constitucional ho va resoldre declarant la constitucionalitat d'aquest registre per una àmplia majoria de vots. El magistrat

La llei exposar als professionals objectors a l'avortament a una pressió indeguda i a un risc d'estigmatització.

Andrés Ollero hi va votar en contra i va presentar un vot particular, en què sostenia que un registre d'objectors suposava "un sacrifici

injustificat del dret fonamental a l'objecció de consciència dels professionals sanitaris, atès l'efecte descoratjador de l'exercici del dret, davant de l'explicable temor dels professionals a patir represàlies i perjudicis en les seves legítimes expectatives professionals".

En societats democràtiques i moralment plurals, com la nostra, és important conciliar el compliment de la llei amb el respecte a la consciència de les persones. La manera proporcional de garantir la prestació de l'avortament per part de l'Estat no consisteix a "forçar" la consciència dels professionals mitjançant la creació de registres, sinó a disposar de recursos humans i materials per fer efectiva la prestació sense violentar la consciència de ningú. Desafortunadament, en l'àmbit de la Unió Europea, assistim a la progressiva desprotecció d'aquest important dret fonamental que és la llibertat de consciència. En concret, es tendeix a veure com a capricioses les resistències a no complir la llei per motius de consciència, i no com a defenses del més sagrat de cada persona, que és la seva consciència. En aquesta línia, el Parlament Europeu va aprovar un informe l'any 2021 sobre els drets sexuals i reproductius a la Unió Europea, en el qual sostenia que el dret fonamental a la llibertat de consciència havia de cedir davant del "dret" a la prestació de l'avortament en les condicions més favorables per a la dona. Per ara, ni el Tribunal Europeu de Drets Humans ni les lleis aprovades pels Estats membres de la Unió Europea han acollit aquest criteri tan radical.

L'avortament legal més que un dret sinó una solució al conflicte entre dos béns jurídicament protegits: la llibertat de la dona i la vida del concebut, en la qual es prioritza la llibertat.

4. La reforma de la llei se sosté sobre un pressupòsit qüestionable i sobre un gran silenci. El pressupòsit és considerar que l'avortament és un dret de la dona. Encara que des de fa tres dècades les Nacions Unides han avançat gradualment en aquesta direcció, el que és cert és que l'avortament legal no és un dret, sinó la solució que els ordenaments jurídics ofereixen per a determinades situacions de conflicte entre dos béns jurídicament protegits: la llibertat de la dona i la vida del concebut. Això s'ha anat perdent de vista perquè les lleis sobre l'avortament tendeixen a fer invisible un dels béns en conflicte, la vida de l'ésser humà que ha de néixer, i, per contra, a vincular l'avortament amb el dret a la vida i integritat de la dona. El gran silenci és precisament el que porten a terme les lleis de l'avortament quan ometen qualsevol referència a l'existència d'un ésser humà en desenvolupament a l'úter de la dona. El cas de la reforma legal de 2023 resulta paradigmàtic pel que fa tant al pressupòsit com al silenci.

En conclusió, la reforma de la llei de l'avortament duta a terme l'any 2023 encerta en el reconeixement de les baixes per menstruació i el rebuig de la maternitat subrogada, però s'equivoca en quatre aspectes importants: a privar els pares de la possibilitat d'ajudar les seves filles quan decideixen sotmetre's a un avortament; a no facilitar a la dona una informació i un temps de reflexió que li permetin mesurar la seva decisió sobre l'avortament; a exposar els professionals objectors a l'avortament a una pressió indeguda i a un risc d'estigmatització, i, finalment, a aprovar l'existència del dret de la

dona a l'avortament tot i que no hi ha cap instrument de drets humans que ho proclami.

4. Una reflexió final

La regulació sobre l'avortament aprovada a Espanya el 2023 ignora els dos pressupòsits que, tenint en compte tant el text de la nostra Constitució com

La reforma de la llei de l'avortament duta a terme en 2023 encerta en el que té a veure amb el reconeixement de les baixes per menstruació i el rebuig de la maternitat subrogada, però s'equivoca en quatre aspectes importants.

la interpretació que en va fer el Tribunal Constitucional en la important sentència de 1985, han d'informar qualsevol llei sobre l'avortament que s'adopti a Espanya. Primer, que les dones tenen dret a exercir lliurement la seva maternitat i, en conseqüència,

a disposar dels suports necessaris per portar-la a terme sense que això els suposi posar en risc el seu desenvolupament personal i social. I, segon, que la vida humana prenatal té valor per si mateixa des que comença i, per tant, mai no pot quedar completament desprotegida pel Dret.

Després de la reforma de 2023, la regulació de l'avortament a Espanya sanciona tres greus deficiències perquè xoquen amb els dos pressupòsits esmentats.

1. Estableix un sistema de terminis per a l'avortament que no es compagina amb la protecció que la Constitució reconeix en tot moment a la vida humana per néixer. Segons ha mantingut de manera continuada el Tribunal Constitucional, no pot haver-hi un període en el qual a la vida del concebut li manqui completament protecció jurídica i el seu valor i protecció quedin exclusivament determinats per la decisió de la gestant. La Llei de 2010, quan obligava l'Administració a informar la gestant d'ajudes a la maternitat i li exigia un període de reflexió de tres dies abans de prendre una decisió, projectava una protecció mínima sobre la vida del concebut, que des de 2023 ha desaparegut. És cert que, segons l'STC de 2023 que resol el recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei de l'avortament de 2010, la interpretació que ofereixo arran de la protecció de la vida humana prenatal per part de la Constitució és desmesurada. Ara bé, entenc que hi ha prou elements (tot i que ara no és el moment d'exposar-los) per sostenir que aquesta sentència és un lamentable exemple d'activisme judicial. I, per això, cal pensar que en el futur serà revisada pel mateix Tribunal Constitucional, en termes anàlegs a com el Tribunal Suprem dels Estats Units va fer el 2022 amb la sentència *Dobbs* en relació amb la sentència *Roe vs. Wade* de 1973. En la sentència de 2022 desmenteix que la Constitució americana proclamés un dret a l'avortament, com va afirmar el mateix tribunal en la sentència de 1973, i anul·la la sentència de 1973 per fer dir a la Constitució el que no deia.

2. Passat el termini de 14 setmanes, durant el qual la dona és lliure per avortar, la llei continua permetent l'avortament si l'ésser humà que ha de néixer pateix cap malformació o malaltia greu. El Comitè de Drets de les Persones amb Discapacitat va recriminar Espanya per aquesta regulació, en considerar-la discriminatòria per a les persones amb discapacitat. La llei consagra diversos nivells de protecció per a la vida humana prenatal depenent que tingui o no una discapacitat. Això no és capacitisme?

3. Encara que la vigent Llei de l'avortament tracti dels drets a la salut sexual i reproductiva, li manquen, al meu parer, les mínimes garanties per a un dels drets de les dones compresos en aquesta categoria: el dret al lliure desenvolupament de la seva maternitat. Un Estat presumptament social de dret, com és Espanya, no hauria de deixar a la intempèrie les dones que, volent ser mares, tenen greus dificultats per tirar-ho endavant. En ometre els suports i prestacions adreçats a aquest fi, els veten l'accés a una llibertat i igualtat reals i efectives (art. 9.2 de la Constitució espanyola). I no tan sols això: es dificulta el floriment d'un bé social primari per a l'existència mateixa de qualsevol societat com és el naixement de nous éssers humans.

Aquestes deficiències posen de manifest com el Dret espanyol, en l'àmbit dels drets sexuals i reproductius, ha renunciat a defensar els individus més dèbils i vulnerables: els éssers humans que han de néixer, que queden totalment desprotegits durant les primeres setmanes de les seves vides; els fetus amb discapacitat, ja que la seva condició és vista com una tara que en justifica l'eliminació precoç, i les dones, a les quals es trasllada el missatge que la maternitat és una qüestió que els afecta només a elles i per la qual, en conseqüència, no rebran suport social en cas de tenir dificultats per dur-la a terme.

Si tothom reconegués els dos principis que he esmentat —que les dones tenen dret a exercir lliurement la maternitat i que la vida humana prenatal té valor per si mateixa—, no solament milloraria l'educació afectiva, sexual i reproductiva dels ciutadans, i els poders públics resoldrien de manera més raonable els conflictes entre la llibertat de la dona i la vida del concebut. Ens trobaríem també que el nombre de situacions en què la dona es planteja recórrer a l'avortament es reduiria dràsticament.

¹ Catedràtic de Filosofia del Dret de la Universitat de València. Ha estat membre del Comitè Director de Bioètica del Consell d'Europa (2002-2008) i del Comitè de Bioètica d'Espanya (2014-2022). Actualment és el president del Comitè de Bioètica de la Comunitat Valenciana. El seu darrer llibre és: *Derechos al final de la vida*, Madrid: RE-US, 2023.